

POZIMI SE LAHKO POŠTENO PRIPRAVIMO NA POLETJE

IZOBRAŽENI VAROVALCI NARAVE

MARTIN ŠOLAR

Vloga planinstva pri nas je prehodila pot od začetne narodno buditeljske prek kasnejše kulturne in naravovarstvene do današnje skoraj izključno turistične in rekreativne. Vpliv planinstva na gore se zdi iz leta v leto bolj neobvladljiv.

Ena od glavnih nalog narodnih parkov v svetu – in tudi našega Triglavskega parka – je izobraževanje. Pomembna naloga uprave TNP je seznaniti veliko število planincev in turistov, ki obiščejo prostor vsak dan, s pomembnostjo varstva narave. Verno namreč, da velika večina ljudi obišče Julijske Alpe zaradi gorá in ne zaradi narodnega parka.

OKOLOŠKA PROBLEMATIKA VRŠIČA

Na primeru visokogorskega cestnega prelaza Vršič smo lahko priča negativnim posledicam, ki jih planinski turizem nosi v prostor. Cestni prelaz Vršič (1611 m) je odprt povprečno šest do sedem mesecev na leto (ali pa še manj). Cesta ni le turistično zanimiva točka in lokalna povezava med Gorenjsko in Trento, temveč ima tudi mednarodni tranzitni pomen. Obremenitvam zaradi hrupa in izpušnih plinov na tem mestu ne namenimo pozornosti, čeprav niso zanemarljive. Cesta preprosto ne prenese tako velikega števila vozil na višku sezone. Parkirišča niso urejena, srečevanje večjih vozil (avtobusi) na serpentinah je nemogoče, prihaja do prometnih infarktov na Vršiču. Promet bo potrebno omejiti, prelaz naj bi ne bil več tranzitna povezava med Alpami in Jadranom, obenem pa je potrebno za promet, ki bo še tekel prek Vršiča, urediti potrebno infrastrukturo.

Vršič, izredno zanimiva točka za turiste, planince in alpiniste, bi morda moral imeti manjši kamp za prenočevanje. Tako bi se izognili divjemu taborjenju vsepovsod, ki ga poleti na Vršiču ni malo. Na območju Vršiča (od Kranjske Gore do Trente) je sedem planinskih koč s skupno 375 ležišči. V konicah sezone to ne zadostuje, saj je obisk še večji. Koče so tako sicer zadovoljne z obiskom in zaslužkom, vendar istočasno pozabljajo na varstvo narave. Vse planinske koče na Vršiču so dostopne z avtomobilom. Odpadke vozijo v dolino večinoma šele zadnji dve leti, kljub dogovoru, da v gorah ne bomo več prali posteljnine, pa nekatere koče občasno to še delajo. Najslabše pa je stanje pri odpadnih vodah, ki kljub nekaterim tehničnim izboljšavam (večprekatne greznice) onesnažujejo vode Savske in Soške doline. Na

Naravo – tudi v Triglavskem narodnem parku – bo treba očistiti. Foto: Martin Šolar

srečo je večina koč tega predela priključenih na električno omrežje, tako da tu ni problemov s hrupnimi in tudi drugače ekološko težko sprejemljivimi električnimi agregati na tekoča goriva.

Vršič s svojo višino in lego v Julijskih Alpah je enkratno izhodišče za ture na mogočne vrhove v bližini. Množica poti od nezahtevnih do zelo zahtevnih varovanih plezalnih poti je prav tako preobremenjena z obiskom. Iskanje krajših poti, izogibalšč, vodi k eroziji, ne smemo pa zanemariti tudi večje pogostnosti nesreč, do katerih prihaja zaradi prevelikega števila planincev na poteh in ob njih.

IZOBRAŽEVALNA VLOGA V PLANINSTVU

Območje Vršiča v celoti spada v osrednji del Triglavskega narodnega parka. Prostor je torej zavarovan, obiskovalcem pa namenjen za zadovoljevanje njihovih raziskovalnih, vzgojnih, kulturnih in rekreacijskih potreb. Ena od osnovnih nalog narodnega parka je torej izobraževanje. V TNP smo prišli do spoznanja, da preventivna, svetovalna in izobraževalna dejavnost na področju varstva narave daje dobre rezultate. Naloga parka je, da na pravi način seznanzi z vrednotami narave in varstvom več kot dva milijona ljudi, ki letno obiščejo Julijske Alpe.

Zanima nas, kakšna je populacija obiskovalcev parka in koliko ti ljudje vedo o naravi in parku. V lanskoli sezoni smo izvedli obširno raziskavo o poznavanju narave med obiskovalci TNP. Na petih najbolj obiskanih točkah parka (med njimi tudi na Vršiču) smo na vzorcu anketirancev prišli do zanimivih rezultatov. Ljudje dosti dobro poznajo naravo, še posebno živalski svet. Šibkejšje je naravovarstveno znanje in poznavanje parka nasploh.

Z izobraževanjem ljudi, ki žive v parku ali z njim, poskušamo prodreti v populacijo obiskovalcev parka. TNP ima organizirano prostovoljno nadzorno naravovarstveno službo. V to organizacijo so vključeni ljudje, ki so poklicno ali ljubiteljsko vezani na prostor parka. Z njimi TNP izvaja redni izobraževalni program, naloga prostovoljnih naravovarstvenikov pa je prenos dobljenih znanj na druge uporabnike prostora. Največ obiskovalcev prihaja v gore iz vrst planincev. Planinska zveza Slovenije ima vrsto izobraževalnih programov, ki pa so večinoma namenjeni le tehničnemu usposabljanju planincev. Na pobudo TNP smo lani v vse izobraže-

valne programe mladih planincev uvedli predmet »varstvo narave v gorah«. Izvedbo tega izobraževalnega programa je prevzel Triglavski narodni park.

Obisk prostora mora postati nadzorovan, po možnosti voden. Na podlagi naravovarstvenih strokovnih izsledkov je potrebno določiti nosilne zmogljivosti določenega ekosistema. TNP bo v prihodnje izobraževal tudi tako imenovane parkovne vodnike (jedro bo iz vrst prostovoljnih naravovarstvenikov), ki bodo vodili obiskovalce parka v zavarovane predele.

Vsa izobraževalna dejavnost Triglavskega narodnega parka na področju planinstva ima en sam cilj. Potreben je miselni zasuk pri vseh tistih, ki se ukvarjajo s turizmom; ta naj bo na občutljivem prostoru, kar TNP je, kvaliteten in ne množičen. Vse obiskovalce prostora moramo seznaniti s pomenom narave v gorah in z varstvom narave, vsi skupaj pa se moramo potruditi, da bo naš odnos do narave v gorah naravi neškodljiv in v korist tako obiskovalcu kot tudi goram.

SLOVENSKA ŠOLA ZA GORSKE VODNIKE V NEPALU

GORNICI PREDSTAVLJAJO SLOVENIJO

MATEVŽ LENARČIČ

V Nepalju visoko pod Anapurnami še vedno stoji zgradba slovenske šole, v kateri se vsako leto izobrazijo vsaj 30 nepalskih tečajnikov, ki jih pošljejo na izobraževanje agencije za trekinge in ekspedicije, policija in vojska, nekaj pa je samoplačnikov.

Šolo so zgradili leta 1979 kot rezultat ideje, snovanja in večletnega dela **Aleša Kunaverja** in njegovih sodelavcev. Financiranje šole je potekalo v glavnem prek Fonda solidarnosti z državami v razvoju ter prek Zavoda za mednarodno ekonomsko in tehnično sodelovanje. V dobrih dveh letih so zgradili precej veliko stavbo, ki je bila v tistem času za razmere v distriktu Manang precejšen napredek. V tej stavbi so se 13 let vrstili osnovni tečajji gorskega vodništva v organizaciji Planinske zveze Slovenije (PZS) ter nadaljevalni tečajji v francoski organizaciji. 13-letni zob časa je šolo že precej načel, razvoj okoliških stavb jo je prehitel, tako da je zdaj tudi za nepalske razmere precej neudobno bivališče.

Financiranje in izgradnja šole je bila v tistem času v jugoslovanskem sistemu izrazito humanitarno dejanje. Pogodba, sklenjena med PZS in Nepal Mountaineering Association (NMA), je predvidela, da preide zgradba šole po petih letih obratovanja v last NMA. S tem so leta 1984 prenehale vse dolžnosti in pravice PZS

oziroma države Jugoslavije (sedaj republike Slovenije) do zgradbe kot tudi do organizacije tečajev.

Ostala pa je moralna obveznost PZS oziroma nekaterih ljudi (**Markič, Škarja...**) do ideje, ki jo je zasnoval Aleš Kunaver, to je, da se v tej šoli kvalitetno izobrazijo čim več nepalskih vodnikov, ki bodo s tem znanjem varneje sodelovali na trekingih in odpravah. To moralno obveznost uresničuje PZS že trinajsto leto tako, da zagotovi finančna sredstva za 4 do 5 inštruktorjev (8000 do 10000 USD), ki odpotujejo avgusta in septembra v Nepal.

NMA spoštuje sicer nikjer napisano sodelovanje s PZS in vsako leto zagotovi sredstva za tehnično izpeljavo tečaja ter sredstva za bivanje naših inštruktorjev. Vendar takšna oblika medsebojnega sodelovanja, ki temelji na ustnih dogovorih in moralnih obveznostih, gotovo ni v korist kvalitetnega in dolgoročnega izobraževanja.

RAZLOGI IN NUJNI KORAKI

Z zamenjavo vodilnih ljudi v vrhu NMA, ki se je ravno lani odvijala na precej spektakularen in v javnosti odmeven način, prihajajo na površje sposobni organizatorji, pretežno šerpovskega kroga, ki niso sodelovali pri izgradnji šole in ne čutijo do moralnih obveznosti PZS do tečaja nič